Niisiis ärila ühest küljest sopistub, vastasküljest aga taandub. Pikkamööda ronib ärila väljasirutatud jäsemeile järele, niiviisi oma nihkumisega meenutades algloomakese, amööbi liikumist.

Et tõendada ka kaardil ärila nihkumist, seks on märgitud kaart nr. 3.-le (lk. 259) linna ehistatud piirkond a. 1913 ja 1935. Samuti on märgitud ärila pikitelg ja selle geomeetriline keskpunkt, millise raadiusega on tõmmatud sõõr, mis skemaatiliselt peab kujutama ärila ulatust. Kui nüüd arvestame, et a. 1913 ärila ulatus välja peaaegu Laia tänavani, kui kaasa arvata väike soppjäse, ja teiselt poolt Uueturuni, kuna 1935. a. vastavad piirid on ühelt poolt P. Põllu tn. ja teiselt poolt Riia tn., siis mõlemate sõõride kandumisel samale kaardile näeme sõõri keskpunkti (mis on ärila geomeetriline tsentrum) nihkumist piki ärila peatelge endiselt asukohalt Rüütli-Suureturu ristlemiselt edasi Barclay platsile, s. o. umbes 130 m. Kui võrdleme seda liikumissuunda linna laienemise suunaga, siis märkame, et mõlemad on ühesihilised, ja me saaksime teise positiivse korrelatsiooni: Ärila geomeetrilise tsentrumi nihkumine sünnib samas sihis, kui linna üldine laienemine. Siin ei tule mitte ära vahetada geomeetrilist tsentrumit ärila keskusega. Kuna esimene on puhtteoreetiline konstruktsioon, näitab teine elavaima äritegevuse ja jalgajate liikluse (vaata kaart nr. 5) kohta, millise asukoht sugugi ei pruugi muutuda koos kogu tsentrumi nihkumisega. Nagu eespool toodud, asub ärila keskuses pankade rajoon. Pangad oma võimsuses on niivõrd stabiilsed asendi suhtes, et 130 m nihe ei avalda neile mingit mõju. Seega ärila liigub elava organismina.

Kujukalt illustreerib ärila keskuse nihkumist turu asukoha analüüs kaugemate linnaosade suhtes.

Nagu selgitatud, asus ideaalses asulas turg alati sõõri tsentris, nii olles ühtlaselt kättesaadav kõigile elanikele. Ligikaudu sellist ideaalset olundit näeme Tartus 1913. a., kus kaugemad kohad turuväljakust asusid Karlova tänaval 1 800 m kaugusel, Narva tänaval umbes 1 400 m kaugusel.

Edasi muutus linna areng väga ebaühtlaseks, arenedes palju intensiivsemalt lõuna suunas, s. o. Karlova, Võru ja Tähe tänava suunas, kui põhjas piki Narva tänavat.

Turu asukoht aga jäi samaks ja tulemusena on nüüd vastavad kaugused Narva tänaval 1 800 m. Karlova ja Ropka linnaosades aga juba 3 000 m.

Sellest selgub, et turg ei asu enam linnakeskuses, mis asub umbes

Tartu IV, lk. 277